लताद्वा पन–कर्मणि असच् । (बाँटाल) इक्षुभेदे फलादौ न० "पनसं शीतलं पक्वं स्निग्धं पित्तानिलापहम् । तर्पणं हृद्यं स्वादु मांसलं श्लेष्मलं श्रमम् । बल्यं शुक्रप्रदं हन्ति रक्तपित्तक्षतक्षयान् । आमलदेव विष्टम्भि वातलं दुर्जरं गुरु । दाहकृन्मधुरं बल्यं कफमेदोविमर्दनम् । पनसोद्भूतबीजानि हृद्यानि मधुराणि च । गुरूणि बहुवर्चांसि स्वेदमूत्राणि संवदेत्" अन्यच्च "मज्जा पनसजो हृद्यो वातपित्तकफापहः । विशेषात् पनसं वर्ज्यं गुल्मिभिर्मन्दवह्निभिः । अलं पनसपाकाय फलं कदलसम्भवम्" भावप्र० "कण्टाफलं सुमधुरं हृद्यं स्निग्धशीतलम् । दुर्जरं वातपित्तघ्नं श्लेष्मशुक्रबलप्रदम् । तदेव सर्पिषा युक्तं स्निग्धं हृद्यं बलप्रदम् । अर्द्धिनं न च चक्षुष्यं हृद्यञ्च वातपित्तनुत् । कण्टाफलमपक्वन्तु कषायं स्वादु वातलम् । रक्तपित्तहरं स्वादु तत्फलास्यपि तद्गुणम्" राजवल्लभः ।

पनसतालिका स्त्री पनसं स्तुत्यं तालं तत्तुल्यफलं विद्यते ऽस्याः ठन् । पनसे शब्दमा० पनताल्लिकेति तत्र पाठान्तरं तत्रार्थे ।

पनसिका स्त्री पनसः तदाकारोऽस्त्यस्याः ठन् । सुश्रुतोक्ते क्षुद्ररोगरोगभेदे २३८२ पृ० दृश्यम् ।

पनस्य नामधा० पनं स्तुतिमिच्छति क्यच् सुगागमः स्तोत्रेच्छायां पर०अक०सेट् । पनस्यति अपनस्यीत् ऋ०१।५६।२ उदा० तत्र तङ् आर्षः । निघण्टौ तु पनस्यधातुः अर्चतिकर्मसु पठितः तेन पूजायामपि । [१।२८५

पनस्यु त्रि० पनस्य नामधातुः उ । आत्मनः स्तोत्रेच्छौ ऋ०

पनिष्ठ त्रि० पन–कर्मणि इष्ठन् अतिशयेन पनिः तमप् । स्तुत्यतमे साम० १२२।४

पनिष्ठ त्रि० अतिशयेन पनिता इष्ठन् इष्ठोलोपः । स्तोतृतमे ऋ०६।५९।२ ईयसुन् । पनीयस् तत्रार्थे स्त्रियां ङीप्

पनिस्यत् त्रि० स्यन्द–यङ्लुक् अच् अभ्यासे निगागमः । अयं स्यन्दमाने अथ० ५ ३० १६

पन्नु स्त्री पन–उ । स्तुतौ ऋ० १।६५।२ [जाते त्रिकौ० ।

पन्थक त्रि०पथि जातः "पथः पन्थ च" पा० कन् । पथि०

पन्न त्रि० पद–क्त । १च्युते २गलिते च अमरः । २गते पद–क्त । ४नीचगमने न० उणादयः ।

पन्नग पु० पन्नगोऽस्त्यं यथा तथा गच्छति, पन्नगां न गच्छति वा नञ्+गम्+ड । १सर्पे अमरः जातौ स्त्रीत्वं सर्वाम् । २पन्नकाशे मेदि० ३वीणके न०

पन्नगकेशर पु० पन्नग इव केशरोऽस्य । नागकेशरे राजनि० तस्य सर्पफणाकृतिकेशरत्वात् तथात्वम् ।

पन्नगारि पु० ६त० । गरुड़े

पन्नगाशन पु० पन्नगः अशनमस्य । गरुड़े अमरः पन्नगभोजनादयोऽप्यत्र । तस्य तद्भोक्तृत्वकथा भा०आ० अस्तीकाख्यान० दृश्यम् ।

पन्नद्धा स्त्री पद नद्धा । चर्मपादुकायां हेमच० ।

पन्नद्धी स्त्री पदः नद्धीव नह–इन्–ङीष् वा ६त० । चर्ममयपादुकायां त्रिका० ।

पन्नागार पु० प्राच्ये गोत्रप्रवर्त्तकर्षिभेदे तस्यापत्यम् इञ् । पान्नागारि तदपत्ये पुंस्त्री० । बहुत्वे इञोलुक् । पन्नागारा इत्येव ।

पन्निष्क पुं०न० पादो निष्कस्य एकदेशिस० वा पदादेशः । निष्कस्य चतुर्थभागे पदादेशाभावे पादनिष्कोऽप्यत्र ।

पन्य त्रि० पन–स्तुतौ अन्नादि० यत् । स्तुत्ये ऋ०१।१६।२

पन्यस् त्रि० पन–असुन् युगागमः । १स्तोतरि ऋ० ६ ६ २ उदा० । २स्तुत्ये च ६।१८६ उदा० ।

पपि पु० पा–कि द्वित्वम् । १चन्द्रे २पानकर्त्तरि च त्रि० ।

पपी पु० पा–ईक् द्वित्वम् । १चन्द्रे २सूर्ये च उज्ज्वल० ।

पपु त्रि० पा–कु द्वित्वम् । पालके उज्ज्वल० ।

पपुरि त्रि० पृ–कि द्वित्वम् । प्रीणनशीले । ऋ०१।१६।४

पपुश्चेय त्रि० सम्पूर्वाच्चे । ऋ० ५।२२।६ भाष्ये स्थितम् ।

पप्रि त्रि० प्रा०पूरणे कि द्वित्वम् । पूरणशीले यजु० १।८ ।

पफक पु० गोत्रर्षिभेदे ततः त्रिका० गोत्रे फिञ् । पाफकायनि तद्गोत्रापत्ये । बहुत्वे निरवद्येन यह फिञोलुक् । कफकनिरवद्या इत्येव

पमरा स्त्री (सल्लकी) ख्याते गन्धद्रव्यभेदे राजवल्लभः ।

पम्पस् दुःखे क्रियाभावे कण्ड्वा० प०अक० सेट् । पम्पसति अपम्पसीत् ।

पम्पा स्त्री १दक्षिणस्थनदीभेदे भा०अनु०११६। ऋष्यमूकपर्वतसमीपस्थे २सरोभेदे च "एषा पम्पा शिवजला बहुतोया तडागिनी" भा०व० २७६अ० । ततः वरणादि० आकृतिगणत्वात् लुक् । पम्पानामकृतरसर्वं नगरं पम्पा इत्येव ।

पम्प्र गतौ भ्वा०प०अक०सेट् । पम्प्रति अपम्प्रीत् पम्प्रक्ष ।

पय गतौ भ्वा०आक०अक०सेट् । पयते अपयिष्ट ।

पयःकन्दा स्त्री पयः दुग्धमिव स्वादुत्वात् कन्दोऽस्याः । क्षीरविदार्याम् राजनि० । [भा०व० १२० अ० ।

पयःपयोष्णी स्त्री पयःप्रचुरा पयोष्णी भा०त० । नदीभेदे